

ศิลปะกับการค้าขายบนถนนที่หายไป “ถนนทรงวาด” THE LOST OF STREET ART “THANON SONG WAD”

ศมิสสร สุทธิสังข์, ณัฐพร เพ็ชรเรือง, เร็งฤทธิ เอกวงศ์อนันต์,
อลิศา โชตินนท์ภิกษา, ภักดี ปรีดาศักดิ์ และ สุทธิชาติ ใจชอบสันเทียะ
SAMISSORN SUTHISANK, NATHAPORN PETCHRUENG, RERNGRITH AEKWONGANAN, ALISA
CHOTINONPHISHA, PHAKDHI PRIDASAHK AND SUTHICHAD JAICHOBANTIA
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY
กรุงเทพมหานคร
BANGKOK

Received: February 3, 2022

Revised: September 18, 2022

Accepted: February 20, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อหาทุนทางวัฒนธรรมชุมชนเขตสัมพันธวงศ์ 2. เพื่อหาแนวทางการออกแบบผลงาน Street Art จากทุนทางวัฒนธรรมเขตสัมพันธวงศ์ 3. เพื่อสร้างสรรค์งาน Street Art ที่เกิดจากทุนทางวัฒนธรรมเขตสัมพันธวงศ์ การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปและหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเขตสัมพันธวงศ์ กลุ่มผู้วิจัยใช้ทฤษฎี Theatrical Theory มาศึกษาพื้นที่เขตสัมพันธวงศ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์คนในชุมชน นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ จากการวิจัยพบว่า 1. ทุนทางวัฒนธรรมชุมชนเขตสัมพันธวงศ์ คือ สถาปัตยกรรมบริเวณถนนทรงวาดที่เป็นแบบโคโลเนียลและมีเสาแบบคอรินเทียนสะท้อนถึงความเป็นพหุวัฒนธรรมที่มีอยู่ในเขตสัมพันธวงศ์ได้ 2. การนำแนวคิด Artistic Intervention สามารถนำมาสะท้อนตัวตนของทุนทางวัฒนธรรมที่ซ่อนอยู่ชุมชนเขตสัมพันธวงศ์ได้ 3. การสร้างสรรค์งาน Street Art ที่เกิดจากทุนทางวัฒนธรรมเขตสัมพันธวงศ์ พบว่า สามารถแก้ปัญหาของคนในชุมชนและทำให้ถนนทรงวาดเป็นถนนเศรษฐกิจใหม่ในเขตสัมพันธวงศ์ อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้นำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: ถนนทรงวาด ศิลปะข้างถนน ทฤษฎีการแสดง การแทรกแซงทางศิลปะ

ABSTRACT

The purpose of this research article were 1. To find the cultural capital community of Samphanthawong district, 2. To design the Street Art from the cultural capital of Samphanthawong

district, and 3. To create the Street Art from the cultural capital of Samphanthawong district. This research was a qualitative research in order to analyse the data and find ways to create works of art related to the culture of Samphanthawong District. The Theatrical Theory has been used in this research to study about Samphanthawong district by collecting information from interviewing locals in community, Thai tourists, and foreigner tourists. 1. The cultural capital of Samphanthawong District community is the colonial-style architecture of Song Wad Road with Corinthian-style columns reflecting the multiculturalism that exists in Samphanthawong District. 2. Artistic Intervention concept can be used to reflect the identity of the hidden cultural capital in the Samphanthawong community. 3. The creation of Street Art by the cultural capital in Samphanthawong District was found to help solving the problems of people in the local and make “Thanon Song Wad” a new economic area in Samphanthawong. It is also a principle for other communities to apply for development of their communities in the future as well.

Keywords: Thanon Song Wad or Song Wad Road, Street Art, Theatrical Theory, Artistic Intervention

บทนำ

ถนนทรงวาดเป็นถนนการค้าเส้นหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่เขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งเขตสัมพันธวงศ์เป็นพื้นที่ที่ครอบคลุมถนนเยาวราช ถนนสำเพ็ง ถนนทรงวาด และบริเวณตลาดน้อย พื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่แหล่งการค้าที่ประกอบไปด้วยคนหลากหลายเชื้อชาติทั้งเชื้อชาติไทย จีน และแขก สามารถกล่าวได้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมแบบพหุวัฒนธรรมหรือเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั่นเอง ดังที่ทางคณะได้ไปสำรวจพื้นที่ที่เราจะเห็นได้ถึงวัฒนธรรมที่หลากหลายโดยถ่ายทอดผ่านทาง งานสถาปัตยกรรมในพื้นที่

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมทางเชื้อชาติและศาสนาการหลังไหลทางวัฒนธรรมมีมาตั้งแต่ในอดีตที่พบได้ชัดเจนมากที่สุดคงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีน ซึ่งประเทศไทยมีการติดต่อกับสัมพันธ์กับชาวจีนตั้งแต่ในอดีต ดังเช่นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ไทยและจีนมีความสัมพันธ์แบบที่เรียกว่า “ระบบจิ้มก้อง” ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ทรงใช้วิธีการค้าสำเภาโดยอาศัยรูปแบบการค้าในระบบบรรณาการกับจีน เพื่อหารายได้มาเจือจุนภายในกรุงธนบุรี (เผ่าทอง ทองเจือ และ ศันสนีย์ โชติกเสถียร, 2555) และเมื่อมาถึงในสมัยรัตนโกสินทร์ ภายใต้การปกครองของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ เมื่อ พ.ศ. 2325 ทรงโปรดเกล้าฯให้ย้ายราชธานีจากฝั่งตะวันตกมาสู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยโปรดให้ชาวจีนที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ ณ บริเวณนั้นมาก่อนและเคยมีบทบาทสำคัญในการช่วยฟื้นฟูราชธานีในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีไปอยู่นอกกำแพงพระนครด้านตะวันออกเฉียงใต้ที่เรียกว่า “สำเพ็ง” ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นศูนย์การค้าและท่าเรือที่สำคัญ นอกจากชาวจีนแล้วนั้น ยังพบว่ามีคนแขกได้เข้ามาติดต่อกับค้าขายกับประเทศไทยด้วยเช่นกัน ดังเช่น หลวงโกษาอิศ หากได้เข้ารับราชการ ตำแหน่งกรมท่าล่ามมลายูและยังทำหน้าที่ติดต่อกับชาวต่างประเทศที่เป็น ผู้เข้ามาทำการค้าขายกับกรุงสยาม (สุรางค์ จันทวานิช, 2559) เขตสัมพันธวงศ์เป็นแหล่งพื้นที่ค้าขายของคนหลากหลายเชื้อชาติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้

เศรษฐกิจการค้าบริเวณนั้นเกิดความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นเขตสัมพันธวงศ์จึงเป็นเส้นทางการค้าขายที่สำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งหนึ่งในประเทศไทย

กลุ่มผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าละครหรือวรรณกรรมที่ได้กล่าวถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งการศึกษาค้นคว้าละครหรือวรรณกรรมในครั้งนี้ กลุ่มผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตามทฤษฎีที่เรียกว่า Theatrical Theory ซึ่งได้นำละครที่ถูกสร้างจาก นวนิยาย 3 เรื่องมาเป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินงานวิจัย ได้แก่ เรื่องเลดี้เยาวราช เรื่องหงส์เหนือมังกร และเรื่องอีสา ดังนั้นกลุ่มผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับถนนเยาวราชและพื้นที่ต่าง ๆ ในเขตสัมพันธวงศ์ จากในบทละครที่กลุ่มผู้วิจัยได้คัดเลือกจะเห็นได้ถึงวิถีชีวิตของการค้าขายระหว่างไทย-จีนและมีบางช่วงในบทละครมีการอ้างอิงถึง ถนนที่ใกล้กับแม่น้ำเจ้าพระยาและท่าเรือ มีการขนส่งสินค้าจากประเทศจีน ซึ่งในละครดังกล่าวมีกลุ่มของชาวจีนและไทย รวมไปถึงการพูดถึงการค้าขายร่วมกับชาวแขกอีกด้วย

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับถนนเยาวราชนั้น กลุ่มผู้วิจัยได้พบปัญหาการจราจรความแออัด ความไม่เป็นระเบียบของแผงการค้า ความไม่เพียงพอของจำนวนถังขยะ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความสกปรกและปัญหาอีกนัยหนึ่งการเมื่อแหล่งชุมชนการค้าเกิดปัญหาต่าง ๆ ส่งผลให้ชุมชนหรือสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง ผู้คนที่เป็นชาวจีนหรือคนดั้งเดิมของชุมชนเริ่มหลีกเลี่ยงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน อีกทั้งยังพบว่ามีความแตกต่างเชื่อชาติอย่างเช่น พม่า ลาว กัมพูชา เข้ามาประกอบอาชีพในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ชุมชนเกิดความแออัด และทำให้เกิดการถ่ายโอนทางวัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์คนในชุมชนเยาวราช ของกองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของโครงการย่านจีน ถิ่นบางกอก ที่จำแนกลักษณะกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเยาวราชได้ 3 ลักษณะ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. คนดั้งเดิมที่ยังทำการค้าและมีบ้านพักอาศัย ส่วนมากเป็นคนเชื้อสายจีน ที่เดินทางมาจากประเทศจีน ตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เริ่มสร้างเนื้อสร้างตัวจนมีอาชีพ หรือกิจการที่มั่นคง และปลูกบ้านพักอาศัยของตนเองในพื้นที่แห่งนี้ ปัจจุบันกลุ่มคนเหล่านี้ยังประกอบการค้าอยู่
2. คนดั้งเดิมที่ยังทำการค้าแต่ไปซื้อบ้านอยู่ที่อื่น เป็นการย้ายที่อยู่อาศัยออกไปจากพื้นที่ แต่ยังใช้เป็นพื้นที่สำหรับค้าขายติดต่อธุรกิจ
3. คนภายนอกที่เข้ามาทำการค้า ปัจจุบันคนกลุ่มนี้มีจำนวนมากที่สุด เนื่องจากบริเวณนี้ เป็นสถานที่ของการประกอบธุรกิจค้าส่งสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันทำให้มีกลุ่มคนจากหลากหลายพื้นที่ (กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2560)

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันถนนเยาวราชเป็นแหล่งการค้าขายที่กำลังเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามถนนเยาวราชยังคงเป็นถนนเศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร

กลุ่มผู้วิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้นในเขตสัมพันธวงศ์ โดยกลุ่มผู้วิจัยได้เริ่มสำรวจถนนเยาวราช ตามแนวคิด Theatrical Theory ที่มีพื้นฐานมาจากละครทั้ง 3 เรื่องดังที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อกลุ่มผู้วิจัยได้สำรวจเส้นทางถนนเยาวราช จึงพบว่าถนนเยาวราชเป็นถนนที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก ดังนั้นกลุ่มผู้วิจัยจึงเดินสำรวจบริเวณรอบข้างพบว่ามีความสำคัญอีกเส้นหนึ่งซึ่งขนานอยู่ทางด้านหลังของถนนเยาวราชนั่นคือถนนทรงวาด ถนนทรงวาดเป็นถนนเส้นหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) โปรดเกล้าให้ตัดถนนทรงวาดขึ้นใช้ในการค้าขายหลังจากเกิดปัญหาไฟไหม้ที่สำคัญ ซึ่งถนนทรงวาดเป็นถนนที่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา

เป็นตึก 2 และ 3 ชั้นอย่างสวยงามมีหน้าบันโค้งประดับลายปูนปั้น แต่งช่อหน้าต่างซุ้มโค้งแหลมและโค้งกลมประดับปูนปั้นเป็นรูปเกลายดอกไม้และผลไม้ตกแต่งเสาแบบคอรินเทียนประยุกต์

ภาพที่ 1 รูปแบบตึกเก่าบนถนนทรงวาด

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากภาพสามารถกล่าวได้ว่าสถาปัตยกรรมบนถนนทรงวาดคืองานศิลปะที่สามารถถ่ายทอดให้เห็นถึงประวัติศาสตร์และความงามของศิลปะ แต่ความงามของสถาปัตยกรรมได้เสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา พร้อมทั้งยังมีสายไฟฟ้าจำนวนมาก บดบังความงามของสถาปัตยกรรมเหล่านี้อยู่ อีกทั้งถนนเส้นนี้ไม่ค่อยได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากนัก และจากการสัมภาษณ์คุณสุประภา เคยสนิท เจ้าของร้านกาแฟบนถนนทรงวาดได้กล่าวว่า

“เมื่อถึงเวลาช่วงเย็นห้างร้านขายของปิดลง ถนนเส้นนี้ก็ไม่มีอะไรน่าสนใจอย่างถนนเยาวราช จำนวนคนไทยก็น้อยมากที่รู้จักถนนเส้นนี้ ส่วนมากจะเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินสำรวจเส้นทาง มาถ่ายรูปสถาปัตยกรรม แต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก พอถึงเวลากลางคืนก็จะมืดและเงียบมาก” (สัมภาษณ์สุประภา เคยสนิท, 2560)

นอกจากนี้คุณธาทิพย์ ต้นขวลิต ผู้อาศัยในบริเวณชุมชนถนนทรงวาด ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า

“ถ้ามีงานศิลปะเข้ามาสร้างสรรค์บนถนนทรงวาด ถนนทรงวาดก็จะกลายเป็นถนนเศรษฐกิจแห่งใหม่ มีการพัฒนาชุมชน และส่งผลให้การค้าขายน่าจะดีขึ้นตามลำดับ” (สัมภาษณ์ ธาทิพย์ ต้นขวลิต, 2560) จากการสัมภาษณ์สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ถนนทรงวาดเป็นถนนที่ใช้ในการติดต่อค้าขายเพียงวัตถุประสงค์เดียวเท่านั้น ซึ่งไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติยังไม่รู้จักถนนทรงวาดว่าเป็นถนนทางประวัติศาสตร์อีกเส้นหนึ่งที่มีความสำคัญทางด้านการค้าขายในเขตสัมพันธวงศ์ และจากการที่สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้มีแผนปฏิบัติการด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พศ. 2563-2565 ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมให้มีและพัฒนาพื้นที่ทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เปิดให้พื้นที่และชุมชนที่มีศักยภาพได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ สถานที่แลกเปลี่ยน และแสดง

ผลงานทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ และนำไปสู่การพัฒนา โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและทุกภาคส่วนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2565)

ดังนั้นกลุ่มผู้วิจัยจึงเกิดแนวความคิดที่จะใช้งานศิลปะเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน(Artistic Intervention) โดยมีชุมชนเป็นพื้นฐาน (Community Based) ในการออกแบบและวางแผนงานศิลปะ ซึ่งจะต้องไม่ทำลายชุมชนเดิม โดยกลุ่มผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์งานประเภทศิลปะบนท้องถนน(Street Art) ซึ่งภาพในงานศิลปะจะสะท้อนให้เห็นถึงภาพความงามของสถาปัตยกรรม พร้อมทั้งสร้างประติมากรรมที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมการค้าหรือสัญลักษณ์ทางการค้า พร้อมทั้งยังสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิด Theatrical Theory ที่วรรณกรรมเหล่านั้นกล่าวถึงการค้าขายด้วยเช่นกัน ซึ่งกลุ่มผู้วิจัยเชื่อว่างานศิลปะจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและสามารถกระจายรายได้ของชุมชนใน เขตสัมพันธวงศ์ สามารถสร้างเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่สามารถเชื่อมโยงแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศให้เจริญยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาทุนทางวัฒนธรรมชุมชนเขตสัมพันธวงศ์
2. เพื่อหาแนวทางการออกแบบผลงาน Street Art จากทุนทางวัฒนธรรมเขตสัมพันธวงศ์
3. เพื่อสร้างสรรค์งาน Street Art ที่เกิดจากทุนทางวัฒนธรรมเขตสัมพันธวงศ์

ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยฉบับนี้จะทำการศึกษา และรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมในเขตสัมพันธวงศ์ และศึกษาวิเคราะห์แนวคิดของของชาติพันธุ์ที่หลากหลายในเขตสัมพันธวงศ์ โดยเฉพาะถนนทรงวาด โดยผ่านกระบวนการแนวความคิด Theatrical เพื่อสร้างผลงานศิลปะ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของเขตสัมพันธวงศ์

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลัก

นักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นกลุ่มที่เข้ามาท่องเที่ยวและมีความต้องการศึกษาวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยถนนทรงวาดมักมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น

นักท่องเที่ยวชาวไทย กลุ่มนักท่องเที่ยวไทยยังเป็นกลุ่มที่นิยมไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ที่มีร้านอาหารและมีกิจกรรมที่สามารถทำได้ทั้งครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของกลุ่มนักท่องเที่ยวไทย

กลุ่มเป้าหมายรอง

กลุ่มที่นิยมและชื่นชอบผลงานศิลปะ โดยปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับผลงานศิลปะ และปัจจุบันประเทศไทยยังมีการขยายตัวในเรื่องของการเปิด Art gallery อย่างมากดังนั้น กลุ่มเป้าหมายรองจึงน่าจะเป็นกลุ่มที่เป็นตัวเคลื่อนไหวกในการประชาสัมพันธ์และเข้ามาดูผลงานศิลปะบนท้องถนน

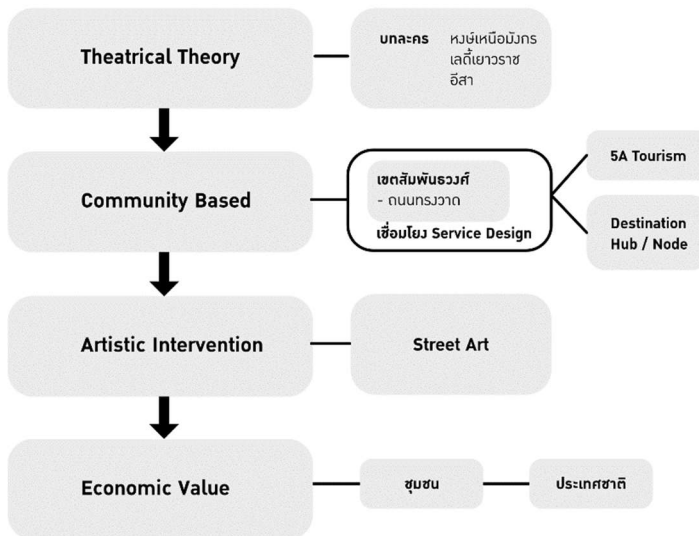
ตัวแปร

โดยเราใช้เกณฑ์การแบ่ง คือ ตัวแปรอิสระ และ ตัวแปรตาม โดยตัวแปรอิสระ จะคำนึงถึงปัจจัยส่วนบุคคล นั่นคือ เพศ อายุ อาชีพการงาน รายได้ต่อปี รวมไปถึง ภูมิสำเนา ส่วนตัวแปรตาม จำค่าถึง พฤติกรรมการท่องเที่ยวและแนวโน้มการกลับมาการท่องเที่ยวประเทศไทยอีกครั้ง

พื้นที่

การสำรวจพื้นที่เขตสัมพันธวงศ์ กลุ่มผู้วิจัยได้ใช้หลักองค์ประกอบการท่องเที่ยวเข้ามาประกอบ เพราะเนื่องจากว่าพื้นที่ทางวัฒนธรรมเป็นพื้นที่ที่ต้องการนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน เพื่อเป็นการสร้างรายได้และสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชน ซึ่งกลุ่มผู้วิจัยได้นำหลักองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5 A of Tourism ได้แก่ Attraction (ความน่าสนใจ) Access (การเข้าถึงพื้นที่) Accommodation (ที่พัก) Amenity (สิ่งอำนวยความสะดวก) Activities (กิจกรรม)

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวความคิดการวิจัย
ที่มา: คณะผู้วิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

Theatrical Theory แนวความคิดจากพื้นฐานของบทธละครหรือวรรณกรรม (Theatrical Theory) โดยกลุ่มผู้วิจัยได้ศึกษาละคร 3 เรื่อง ดังนี้ 1. หงษ์เหนือมังกร 2. เลดี้เยาวราช 3. อีสา ซึ่งบทธละครทั้ง 3 เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมที่หล่อรวมระหว่าง ไทย จีน ศิลปะตะวันตก ดังที่ปรากฏอยู่ในบทธละคร คือ สถาปัตยกรรมอาคารบ้านเรือน สไตลโคโลเนียล และ การอุปกรณในการถนอมอาหาร เช่น ลังไม้ที่ถูกใช้เป็นถังสำหรับหมักดองอาหารของคนไทยและจีนเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนในเขตสัมพันธวงศ์ในอดีต รวมถึงกลุ่มผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม

เกี่ยวกับเขาวราชจากหนังสือต่าง ๆ ซึ่งพบว่า ถนนเขาวราชเป็นถนนที่อยู่ในเขตสัมพันธวงศ์ นอกจากนี้เขตสัมพันธวงศ์ยังครอบคลุมไปถึงพื้นที่บริเวณสำเพ็ง ถนนทรงวาด และตลาดน้อย ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจการค้าขายสำหรับประเทศไทย

หลักแนวคิด The 5 A's of Tourism Dickman (1996) เสนอว่า สถานที่ท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจำเป็นต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก หรือ องค์ประกอบ 5A คือ 1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 2. ความสะดวกในการเดินทาง (Access) 3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 4. การบริการที่พัก (Accommodation) และ 5. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) โดยสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ส่วนประกอบอื่น ๆ ก็มีความสำคัญเช่นกัน อาทิ การคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Access) ถึงแม้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวอาจมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจแต่สิ่งเหล่านั้นอาจไร้ประโยชน์หากนักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางไปยังสถานที่นั้นได้นอกจากนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenities) ซึ่งหมายถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้นักท่องเที่ยว อาทิ สาธารณูปโภคน้ำ ไฟ โทรศัพท์ ห้องสุขา และสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องใช้ เช่น ร้านอาหาร โรงพยาบาล ธนาคาร สำนักงานไปรษณีย์ การบริการในกรณีฉุกเฉินก็มีความสำคัญเช่นกัน และในส่วนของการบริการที่พัก (Accommodation) ควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอพร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการที่เหมาะสมนอกเหนือจากนี้สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มี กิจกรรมต่างๆ (Activities) ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว (Dickman, 1996)

การออกแบบงานศิลปะและกิจกรรม Art intervention หมายถึง การที่ศิลปินเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับงานศิลปะ ผู้ชม พื้นที่ หรือสถานการณ์ที่เป็นอยู่เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะชิ้นใหม่ที่เปลี่ยนแปลงสภาพที่มีอยู่เดิม (art intervention, online) ในทางด้านมานุษยวิทยาการแทรกแซงเกิดขึ้นในงานวิจัยสนามทางมานุษยวิทยาสมัยใหม่ จากการทำนักมานุษยวิทยาเข้าไปทำการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (participant observation) (งามพิศ สัตย์สวณ, 2558) ส่งผลให้สภาพของชุมชนที่สังเกตถูกแทรกแซงด้วยการเข้าไปอาศัยของนักมานุษยวิทยานั้นเอง โดยสรุป แล้วจุดร่วมของการแทรกแซงในศาสตร์แขนงต่าง ๆ นั่นก็คือการประยุกต์ใช้ศาสตร์นั้น ๆ เข้าไปมีส่วนร่วม ในสถานการณ์อย่างจริงจัง เพื่อทำให้สถานการณ์ดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ กลุ่มผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) มุ่งศึกษาวิจัยเรื่องศิลปะกับการค้าขายบนถนนที่หายไป “ถนนทรงวาด” โดยกลุ่มผู้วิจัยได้ศึกษาจากสภาพของธุรกิจการค้า วิถีชีวิต และผู้คนในชุมชนเขตสัมพันธวงศ์ที่ครอบคลุมไปถึงพื้นที่บริเวณสำเพ็ง ถนนทรงวาด และตลาดน้อย กลุ่มผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกจากกลุ่มผู้ค้าขาย และ เจ้าของกิจการที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 20 ปี รวมถึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และ ชาวต่างชาติที่เข้ามาเข้ามาท่องเที่ยวในเขตสัมพันธวงศ์

ด้านเนื้อหา กลุ่มผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดจากพื้นฐานของบทละครหรือวรรณกรรม (Theatrical Theory) โดยกลุ่มผู้วิจัยได้ศึกษาละคร 3 เรื่อง คือ หงษ์เหนือมังกร เลดี้เขาวราช และ อีสา ซึ่งบทละครทั้ง 3 เรื่องนี้ได้กล่าวถึงบริเวณย่านเขาวราชที่เป็นชุมชนของชาวจีน ศึกษาหลักแนวคิด The 5 A's of Tourism Dickman (1996) เสนอว่า สถานที่ท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว จำเป็นต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก หรือ องค์ประกอบ 5A คือ 1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 2. ความสะดวกในการเดินทาง (Access) 3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

4. การบริการที่พัก (Accommodation) และ 5. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) โดยสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น และ ศึกษาประเภทการออกแบบ งานศิลปะ และกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับถนนทรงวาด ชุมชนเขตสัมพันธวงศ์

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้วิจัยเลือกประชาชนที่อยู่อาศัย นักท่องเที่ยวชาวไทย และ ชาวต่างชาติ ที่อยู่ในชุมชน หรือ เดินทางมาท่องเที่ยวที่ถนนทรงวาด เขตสัมพันธวงศ์ กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาไม่น้อยกว่า 20 ปี 2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ และ 3. กลุ่มนักท่องเที่ยวไทย และ ต่างชาติ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ถนนทรงวาดและมีความชื่นชอบศิลปะร่วมสมัย

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยศิลปะกับการค้าขายบนถนนที่หายไป “ถนนทรงวาด” เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับประชากรผู้ให้ข้อมูลที่มีอยู่จริง โดยเนื้อหาสัมภาษณ์เป็นการถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนสัมพันธวงศ์ วิถีชีวิต ตลอดจนการค้าขายในเขตชุมชนสัมพันธวงศ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับประชากรผู้ให้ข้อมูลที่มีอยู่จริงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนสัมพันธวงศ์ วิถีชีวิต ตลอดจนการค้าขายในเขตชุมชนสัมพันธวงศ์ตั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามปลายปิด และปลายเปิด ที่สร้างขึ้นตามแนวคิดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบแนวคิดทฤษฎี สอบถามความคิดเห็นของประชากรในด้านต่าง ๆ เพื่อรวบรวมนำมาแจกแจงหมวดหมู่ สู่การวิเคราะห์สังเคราะห์ผลการศึกษา

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยเข้าสำรวจลงพื้นที่แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยผ่านเจ้าหน้าที่ และประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์สนทนากลุ่มโดยมีการบันทึกเสียงและถ่ายภาพระหว่างการสัมภาษณ์ และพูดคุยแบบตัวต่อตัวและการสนทนากลุ่มเล็ก 2-3 คน

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตแบบไม่เป็นทางการโดยเป็นการสังเกตลักษณะเฉพาะของวิถีชีวิต สภาพเศรษฐกิจและการค้าบนถนนทรงวาด จากนั้นทำการเปรียบเทียบก่อน และ หลัง ที่ได้นำศิลปะร่วมสมัยมาจัดวางบนถนนทรงวาด จากนั้นสังเกตว่าวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน สภาพเศรษฐกิจและการค้าบนถนนทรงวาดนั้นเกิดความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้วิธี (ก) ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (ข) ตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งใช้วิธีมากกว่า 1 วิธี คือ การสนทนารายบุคคล และกลุ่มผู้ประกอบการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์และแฝงตัวเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มและถามซ้ำข้อมูลเบื้องต้น (ค)

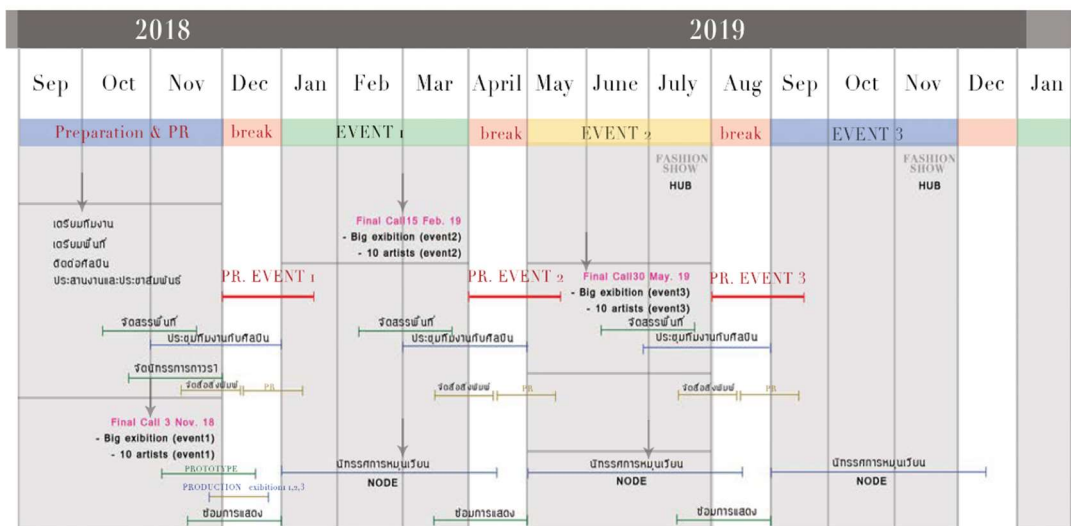
ตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของข้อมูลโดยสำรวจการตีความผลสรุปต่าง ๆ ที่ตรงกันกับละครเรื่อง หงษ์เหนือมังกร เลดี้เยาวราช และ อีสา ที่สามารถเชื่อมโยงกับองค์ประกอบ 5A เพื่อนำมาใช้พัฒนาให้ชุมชนสัมพันธ์วงค์เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงศึกษาประเภทการออกแบบ งานศิลปะ และกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับถนนทรงวาด จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดเรียง และแบ่งหมวดหมู่ตามรายประเด็นที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัยและวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เปรียบเทียบข้อมูลความแตกต่างในงานศิลปะ งานออกแบบ และกิจกรรมในแต่ละประเภทว่าสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการค้าให้กับถนนทรงวาดในชุมชนสัมพันธ์วงค์ได้มากน้อยเพียงไร

จากการศึกษาในพื้นที่โดยรอบถนนทรงวาดและจากการสัมภาษณ์พบว่า ถนนเส้นนี้เป็นถนนที่คนเดินผ่าน จากท่าเรือราชวงศ์เพื่อเดินทางไปสู่ถนนเยาวราช หรือท่าเรือข้ามไปสถานที่เที่ยวใหม่ชื่อว่า ลัง1919 ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ กลุ่มผู้วิจัยจึงได้กำหนดเส้นทาง โดยให้ Hub อยู่ในตำแหน่งที่คนต้องไป คือ ท่าเรือราชวงศ์ สำเพ็ง บริเวณริมถนนเยาวราช ท่าเรือสวัสดิ์ และ ลัง1919 ในระหว่าง Hub จะมี Node ซึ่งประกอบไปด้วย งาน Street Art ลงบนถนน ตลอดเส้นทาง สลับกับงาน Installation ของศิลปินรับเชิญ ร้านกาแฟใกล้มัสยิดหลวงโกชาอิด ที่จะเป็นจุดพักและขายของที่ระลึกในงาน

การออกแบบกิจกรรมในพื้นที่ (Event Plan)

สิ่งสำคัญในการออกแบบกิจกรรมในพื้นที่ กลุ่มผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สัมภาษณ์คนในชุมชนเพื่อให้ทราบถึงช่วงเวลาในการจัดของคนในชุมชน เพื่อกลุ่มจะได้วางแผนการจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และได้ทดลองทำแผนกิจกรรมดังภาพที่ 3

EVENT PLAN ART AND THE DISAPPEARING OF STREET MERCHANDISING "THANON SONGWAAD"

ภาพที่ 3 แผนการจัดกิจกรรมในพื้นที่

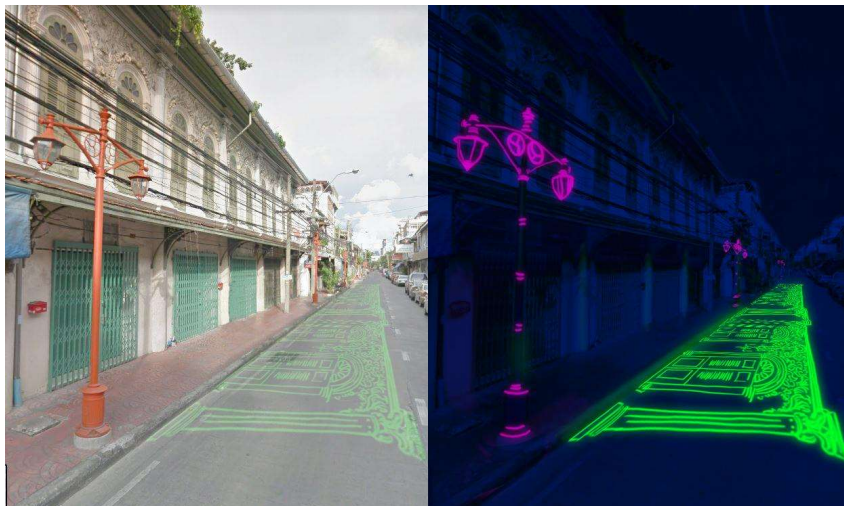
ที่มา: คณะผู้วิจัย

โดยในกิจกรรมจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ อดีต ปัจจุบัน และ อนาคต เพื่อใช้เป็น Theme ในการออกแบบงานศิลปะเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มผู้วิจัยโดย Theme งานดังกล่าวถึงการค้าขายเป็นหลักเนื่องด้วยถนนทรงวาดมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาเกี่ยวกับการค้ากับชาวจีนตั้งแต่อดีตและเป็นไปได้ว่าในย่านถนนทรงวาดเป็นท่าเรือและโกดังเก็บสินค้าจากชาวจีนทั้งทางเรือและทางบก

แนวคิดการออกแบบงานศิลปะบนพื้นที่ถนนทรงวาด

ในกระบวนการออกแบบกลุ่มผู้วิจัยได้ทดลองนำเอาศิลปะที่มีความสวยงามทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่ที่มีความสวยงามแต่กลับถูกบดบังด้วยสายไฟฟ้า อีกทั้งยังไม่มีการบูรณะแต่อย่างใดและยังปล่อยให้มีการเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลาโดยไม่ใส่ใจ เปรียบดังอดีตที่กำลังจะถูกกลืนเลือนไป ข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของแนวคิด สะท้อนตัวตนที่ซ่อนอยู่ในอดีต ด้วยรูปแบบ Black light Painting บนถนน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวในมิติใหม่ในพื้นที่ เนื่องจากถนนดังกล่าวตั้งอยู่ในทำเลด้านหลังเยาวราชซึ่งช่วงเวลากลางคืนมักไม่มีผู้คนสัญจรไปมา มีความเปลี่ยว และทำให้ไม่มีร้านค้ามาเปิดให้บริการมากนัก

แนวคิด “การสะท้อนตัวตนที่ซ่อนอยู่ในอดีต” เป็นแนวคิดที่กลุ่มผู้วิจัยต้องการให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงความสวยงามของสถาปัตยกรรม โดยการใช้ภาพสะท้อนลงบนถนน ถ่ายทอดผ่านเทคนิค Black light Painting เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงความสวยงามที่ซ่อนอยู่บนถนนทรงวาด อีกทั้งการใช้ศิลปะแบบ Black light Painting เป็นวิธีการที่สร้างผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยผู้วิจัย ได้ทดลองทำภาพตัวอย่างในภาพที่ 4 เพื่อให้เห็นถึงภาพจำลองก่อนปฏิบัติจริง

ภาพที่ 4 ตัวอย่างงานทดลองศิลปะบนถนน

ที่มา: คณะผู้วิจัย

แนวคิดภาพสะท้อนตัวตนที่ซ่อนอยู่ ผู้วิจัยได้ออกแบบศิลปะตาม Node ให้กับนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงทดลองทำประติมากรรมจำลองให้เห็นภาพ ดังภาพที่ 5 จะเห็นพื้นที่ตรงแยกท่าเรือสวัสดิ์ หน้าซอยทรงเสริม ซึ่งเป็น

พื้นที่ตรงเกาะกลางถนนสามารถตั้งงานประติมากรรมขนาดใหญ่ เพื่อให้เป็นที่สังเกตได้ชัดเจน โดยออกแบบเป็นรูปแบบถังไม้โบราณ ซึ่งเป็นสินค้าเด่นของชุมชนในละแวกนี้ อีกทั้งยังมีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าในอดีต เนื่องจากถังไม้ถูกใช้เป็นถังในการหมักต้องสินค้าการเกษตรที่สำคัญของไทย

ภาพที่ 5 ตัวอย่างงานทดลองงานศิลปะบนท้องถนน ประเภทประติมากรรม
ที่มา: คณะผู้วิจัย

อภิปรายผล

บทความวิจัยเรื่อง ศิลปะกับการค้าขายบนถนนที่หายไป “ถนนทรงวาด” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อหาทุนทางวัฒนธรรมชุมชนเขตสัมพันธวงศ์ 2. เพื่อหาแนวทางการออกแบบผลงาน Street Art จากทุนทางวัฒนธรรมเขตสัมพันธวงศ์ 3. เพื่อสร้างสรรค์งาน Street Art ที่เกิดจากทุนทางวัฒนธรรมเขตสัมพันธวงศ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ทุนทางวัฒนธรรมชุมชนเขตสัมพันธวงศ์ คือ สถาปัตยกรรมที่ความสวยงามและยังคงมีความสำคัญทางด้านการค้าที่ยังคงหลงเหลืออยู่ อภิปรายผลได้ว่า สถาปัตยกรรมบริเวณถนนทรงวาดเป็นแบบโคโลเนียลและมีเสาแบบคอร์นเทียนที่มีความสวยงาม สอดคล้องต่อแนวคิดการสร้างแรงบันดาลใจ Theatrical Theory ในการเขียนวรรณกรรมหรือบทละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสะท้อนวิถีชีวิตในการค้าขายของคนไทย-คนจีนในอดีต

2. แนวทางการออกแบบผลงาน Street Art จากทุนทางวัฒนธรรมเขตสัมพันธวงศ์ คือการนำแนวคิด Artistic Intervention สามารถนำมาสะท้อนตัวตนของทุนทางวัฒนธรรมที่ซ่อนอยู่ชุมชนเขตสัมพันธวงศ์ อภิปรายผลได้ว่า ผลงานการออกแบบศิลปะบนท้องถนน (Street Art) และกิจกรรมบนถนนทรงวาดสามารถเชื่อมโยงศิลปะแบบโคโลเนียลกับศิลปะร่วมสมัยได้อย่างลงตัว สอดคล้องกับแนวคิดของงามพิศ สัตย์สรวง (2558) ที่กล่าวว่า การที่ศิลปินเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับงานศิลปะ ผู้ชม พื้นที่ หรือสถานการณ์ที่เป็นอยู่เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะชิ้นใหม่ที่

เปลี่ยนแปลงสภาพที่มีอยู่เดิม (art intervention, online) ในทางด้านมานุษยวิทยาคือการแทรกแซงที่เกิดขึ้นในงานวิจัยสนามทางมานุษยวิทยาสมัยใหม่

3. การสร้างสรรค์งาน Street Art ที่เกิดจากทุนทางวัฒนธรรมเขตสัมพันธวงศ์ พบว่า สามารถแก้ปัญหาของคนในชุมชนและทำให้ถนนทรงวาดเป็นถนนเศรษฐกิจใหม่ในเขตสัมพันธวงศ์ อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้นำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะบทความวิจัยเรื่อง ศิลปะกับการค้าขายบนถนนที่หายไป “ถนนทรงวาด”

1. จากบทความวิจัยนี้พบว่าพื้นที่ในเขตสัมพันธวงศ์มีความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรม นอกจากการที่ใช้ศิลปะแบบ Street Art เข้าไปการออกแบบงานศิลปะและกิจกรรม (Art intervention) แล้ว สำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปควรมีการทดลองกับงานศิลปะในรูปแบบอื่นๆ อาทิเช่น ศิลปะแบบคอนเซ็ปชวลอาร์ต

2. จากผลการวิจัยพบว่าการนำศิลปะเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนโบราณ หรือ ชุมชนดั้งเดิม สามารถมีส่วนช่วยยกระดับเศรษฐกิจการค้าขายในชุมชนนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี การนำรูปแบบแนวคิดนี้สามารถนำไปปรับใช้กับชุมชนพื้นที่อื่น ๆ ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ทรงคุณค่า เช่น ชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านชาติพันธุ์ ด้านสถาปัตยกรรม ด้านหัตถกรรม หรือวิถีชีวิต ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสร้างเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. (2560). *เขาวราช : ชุมชนชาวจีนกับวิถีการอยู่อาศัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา (ตอนจบ)*. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2560, จาก <https://www.facebook.com/789887131786265/>
- งามพิศ สัตย์สรวง. (2558). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2560). *Multiculturalism ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน)*. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2560, จาก <https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/>
- เผ่าทอง ทองเจือ และ ศันสนีย์ โชติกเสถียร. (2555). *พาชิมของอร่อย ตามรอยตำนานเก่าเล่าเรื่องเงินในไทย*. กรุงเทพฯ: ธนาครกรุงเทพ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). *สำเพ็ง : ประวัติศาสตร์ชุมชนชาวจีนในกรุงเทพฯ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2560). *วัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2560, จาก <https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/>
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (2565). *แผนปฏิบัติการด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พค. 2563-2565*. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.ocac.go.th/>
- Dickman, C.R. (1996). *Overview of the Impacts of Feral Cats on Australian Native Fauna*.

ผู้เขียนบทความ

คุณศมิสสร สุทธิสังข์ คุณณัฐพร เพ็ชรเรือง คุณเริงฤทธิ์ เอกวงศ์อนันต์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ
อีเมล human.journal@nrru.ac.th

ดร. อลิศา โชตินนท์ภิกษา อาจารย์ภักดี ปรีดาศักดิ์ และ อาจารย์สุทธิชาติ ใจชอบสันเทียะ อาจารย์คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา อีเมล csadsign@gmail.com